

Opis źródła:

Tekst źródłowy jest jednym z wierszy Karola Szajnochy, przedrukowanym jako motto *Pism Karola Balińskiego*. Jest to wiersz o charakterze refleksyjnym, patriotycznym i martyrologicznym. Nieznana jest data jego powstania, lecz, prawdopodobnie, pochodzi on z lat 40 XIX wieku.

Miejsce i data wydania:

Pisma Karola Balińskiego Poznań, 1849 r.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Oryginały rękopiśmienne wierszy Karola Szajnochy znajdują się w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich. Przedruk na jednej z pierwszych stron *Pism Karola Balińskiego*. Wersję cyfrową odnaleźć można, m.in.:

<https://polona.pl/item-view/6e3a4adf-b0ba-4557-8a2e-b93ac9485705?page=2>

Tekst źródła:

Nasz naród, jak Chrystus na krzyżu
W pośrodku dwóch zbójców na palu –
W pośrodku dwóch światów, w trumiennym orkirzu
Wciąż cierpi, wciąż w mękach, wciąż w żalu...
Szczęśliwy – bo w świata wewnętrznej rozterce
Duch boży i wiara go grzeje –
I wszystkich narodów boleściom ma serce –
I wszystkim nadziejom – nadzieje! - ...
I krąży pogłoska pomiędzy narody,
Iż prędzej nie wzejdzie dzień wielkiej swobody,
Aż on niepowstanie w swej chwale. –

Karol Szajnocha

Słowniczek pojęć:

Karol Szajnocha – polski pisarz, historyk oraz działacz niepodległościowy. Więcej:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Karol_Szajnocha

Romantyzm – nurt w kulturze, skupiający się na emocjach, uczuciach i duchowości. Więcej:

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Romantyzm>

Powstania narodowowyzwoleńcze – zbrojne próby odzyskania niepodległości na ziemiach polskich, głównie w XIX wieku. Najważniejszymi powstaniami były: listopadowe, krakowskie, wielkopolskie, styczniowe.

Martyrologia – cierpienie, męczeństwo narodu.

Pytania do źródła:

Pytania do uczniów szkoły podstawowej i średniej (poziom podstawowy):

1. W jaki sposób można interpretować słowa pierwszego wersu wiersza? Do kogo porównywani są Polacy? Jaki nurt literacki uciekał się do takich porównań?
2. Czy nurt ten wpłynął w jakiś sposób na wybuch powstania styczniowego? W jaki sposób Polska miała się odrodzić?
3. Co charakteryzuje Polaków w świetle prezentowanego tekstu źródłowego? Jakie emocje targają narodem? Jakie uczucia?
4. Jakie nastroje panowały w społeczeństwie polskim połowy wieku XIX? Jakie ważne wydarzenia historyczne te nastroje ukształtowały?

Wskazówki:

Czytając wiersz Karola Szajnochy warto zwrócić uwagę na pewne symbole i elementy charakterystyczne dla martyrologii, ale również dla romantyzmu. Pomocne może okazać się przypomnienie sobie, co głosił, np. Adam Mickiewicz, czy też Juliusz Słowacki. Co dla nich było najważniejsze? W jaki sposób postrzegali odzyskanie niepodległości przez Polskę?

Po upadku powstania listopadowego, po klęsce Napoleona, nadzieja w Polakach nadal istniała, jednak lekko nadwątlona, stąd też zaczęto zwracać się w kierunku szukania analogii dla losów Polski w historii oraz religii. Warto przypomnieć sobie hasła romantyków, aby lepiej zrozumieć, jaki panował nastrój w społeczeństwie w połowie wieku XIX.

Ponadto należy pamiętać o tym, że cały wiek XIX, a szczególnie jego pierwsza połowa i lata 60-te, charakteryzowały się zbrojną próbą odzyskania niepodległości, walką z orężem w rękę. Dopiero ostatnie dekady wieku XIX przyniosły inne sposoby walki z zaborcami.

Najważniejsze cezury:

1830 – powstanie listopadowe

1846 – powstanie krakowskie

1848 – powstanie wielkopolskie

1863 – powstanie styczniowe

Literatura pomocnicza:

Chwalba A., *Historia Polski 1795 – 1918*, Warszawa 2000.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk